

НАУКОВИЙ АЛЬМАНАХ МИСТЕЦТВА ТА ОСВІТИ
Міжнародна науково-практична онлайн-конференція
«Мистецька освіта: виклики та перспективи»

8. Масол Л. М. Методика музичного виховання в школі: навчальний посібник. Київ: Освіта України, 2019. 278 с.
9. Олексюк О. М. Педагогічні технології в мистецькій освіті: теорія і практика. Вінниця: ТОВ «Твори», 2023. 192 с.
10. Падалка Г. С. Модульна організація мистецької освіти: методологія і практика. Мистецтво та освіта. 2022. № 4. С. 23–29.
11. Сідорова І.С., Коберська Я.М. Значення інтерактивних технологій у музично-естетичному вихованні школярів. Формування професіоналізму фахівця в мистецькій та технологічній освіті: теорія, досвід, проблеми збірник наукових праць / Т.П. Зузяк (голова) та [ін.]. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2021. Вип. 1. С. 32-37.
12. Сухомлинська О. В. Емоційний розвиток учнів через мистецьку діяльність. Психологія і педагогіка. 2021. № 2. С. 67–72.

DOI:

**ФОРТЕПІАННА ДИНАСТІЯ РЯБОВИХ: ПЕДАГОГІЧНА СПАДЩИНА ТА
ЇЇ ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ НОВИХ ПОКОЛІНЬ**

*Зінова Д., здобувачка середньої освіти,
3 курс, ОПП «Фортепіано»
Науковий керівник: Рябов І.С., доцент,
кандидат мистецтвознавства*

КЗВО КОР «Академія
мистецтв імені Павла Чубинського»

***Анотація.** В цій статті розглядається поняття династії в музично-педагогічному аспекті, а саме педагогічна спадщина династії Рябових та її внесок у формування вітчизняної фортепіанної школи. Розглянуто методичні принципи започатковані Ігорем Михайловичем Рябовим.*

***Ключові слова:** методика викладання, фортепіанна школа, династія Рябових, педагогіка.*

***Abstract.** This article examines the concept of dynasty in the musical and pedagogical aspect, namely, the pedagogical heritage of the Ryabov dynasty and its contribution to the formation of the domestic piano school. The methodical principles initiated by Ihor Mikhaïlovich Ryabov are considered.*

***Key words:** teaching method, piano school, Ryabov dynasty, pedagogy.*

Вступ. У становленні професійних піаністів важливу роль відіграє методика навчання, яку застосовує викладач. Адже саме якісне навчання є

запорукою успіху виконавця. На основі цих методичних принципів формуються фортепіанні школи, які містять в собі об'єднання педагогічних та виконавських традицій, що впливають на розвиток техніки та музичного мислення учнів.

Фортепіанні школи часто формуються навколо музичних династій, де з покоління в покоління передаються та вдосконалюються винайдені методики навчання, які безпосередньо впливають на формування музичних традицій: технічних навичок, принципів інтонування та інтерпретації, яких дотримуються наступні покоління виконавців.

Саме таким прикладом спадкоємності методик виховання виконавців є династія Рябових. Засновником цієї Київської фортепіанної школи є Ігор Михайлович Рябов (1930–2006).

Ігор Михайлович виховав понад 150 учнів і студентів, серед яких успішні концертуючі піаністи та висококваліфіковані педагоги, що гідно зберігають та поширюють методичні напрацювання свого вчителя. Активно продовжує ідеї свого дідуся Ігоря Сергійович Рябов, який передає сімейні традиції закладені Ігорем Михайловичем своїм учням, адаптуючи та вдосконалюючи ці ідеї відповідно до потреб нового покоління піаністів-виконавців [2]

Ігор Михайлович Рябов: формування методики виховання виконавців.

Шлях Ігоря Михайловича в музиці, був далеко не простим, головною причиною цього була війна. Йому доводилось робити довготривалі перерви в навчанні, через складні обставини. У 1945 році він відновив заняття і йому доводилось в шаленому темпі надолужувати витрачений час. Закінчив екстерном школу та коледж і вступив до консерваторії. Такі стрибки в навчанні, напевне, дали певний вплив на становлення його мислення стосовно педагогічних ідей. Основою його методичних принципів стало поступове накопичення навичок, бо він на власному досвіді переконався, як важко досягти майстерності у виконавстві без планомірного навчання [3, 498].

Ігор Михайлович володів глибокими знаннями з психології, особливо підліткової, що дозволяло йому тонко відчувати межу між контролем і творчою свободою. Він вмів мотивувати учня, ставлячи перед ним складні завдання, вселяючи віру в себе або даючи можливість самоствердитися через

власний успіх. У роботі з учнями Ігор Михайлович вмів точно визначити проблему, яку учень повинен вирішити на своєму етапі розвитку.

Основні принципи методики Ігоря Михайловича:

1. Виховання учня – формування професійних і особистісних якостей, розвиток музичного мислення, послідовність технічних навичок, розуміння закономірностей музичної мови.
2. Система виконавських підходів: робота над музичним твором через три взаємопов'язані складові:
 1. образний стрій твору, характеристики, настрої;
 2. динаміка, ритм, артикуляція, агогіка, педалізація;
 3. піаністичні дії, необхідні для реалізації виразності [3, 502].

Ще один загальний принцип роботи Ігоря Михайловича полягав в тому, що особлива увага приділялась вмінню вибудувати музичний твір в єдине ціле за формою. Знайомство з твором починалося «ескізно», тобто починати з обхвату цілого жертвуючи дрібними деталями, бо на цьому етапі головна мета виявити формотворчі блоки, а детальна робота над дрібними елементами узгоджувалася з драматургією цілого.

Викладач особливо наголошував на тому, що музичні інтонації подібні до людської мови, що допомагало учням знаходити природні та живі інтонації в музиці.

Методика Ігоря Михайловича перш за все включала в себе ідею послідовного формування музичного мислення учня паралельно з формуванням апарату. Активно застосовувалась у музичних школах і консерваторіях, він видавав методичні праці, проводив майстер-класи та був членом журі численних конкурсів. [3, 503]

Ігор Сергійович Рябов: продовження сімейних педагогічних традицій.

Ігор Сергійович Рябов – піаніст і педагог, що є лауреатом міжнародних конкурсів, кандидатом мистецтвознавства та доцентом Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського, онук піаніста Ігоря Михайловича Рябова [5].

Ігор Сергійович активно продовжує традиції, які були започатковані його дідусем. У своїй діяльності він не лише підтримує основні методичні засади але й адаптує їх до потреб сучасного музичного середовища. Митець

ділитися своїми знаннями під час своїх незчислених лекцій та майстеркласів тим самим, сприяє поширенню й збереженню традицій династії Рябових серед нового покоління піаністів-виконавців.

Сам піаніст виділяє декілька важливих пунктів, що вважає основою ефективного навчання виконавця:

Першоосновою музично-педагогічної концепції династії Рябових є мислення про музику: усвідомлення її змісту, внутрішнього сенсу та емоційного ядра. Як зазначає Ігор Сергійович Рябов, «це те, що завжди стоїть на першому місці, це стимул»[4]. Усе, що відбувається далі, тобто робота з деталями, технікою, звуком – постає похідним від головного: розуміння, про що ця музика.

Другий важливий елемент цієї методики є грамотне формування виконавського апарату, що забезпечує можливість вільного втілення музичної ідеї. Навіть найглибші творчі фантазії втрачають сенс, якщо виконавець не здатен технічно їх реалізувати. Як каже сам викладач, «які б космічні ідеї не були в голові, якщо ти не можеш їх сказати – про них ніхто не дізнається»[4].

Найцінніший компонент за словами Ігоря Сергійовича – це прагнення до творчого самовираження, бажання виступати на сцені й ділитися музикою з людьми. У родині Рябових часто повторювали слова Ігоря Михайловича: «Для себе ми не граємо, для себе ми вже нагналися. Ми завжди повинні грати для когось». Саме це прагнення комунікації зі слухачем стає основною силою виконавського розвитку [4].

Невід'ємною складовою педагогічної системи є інтелектуальна точність і аналітична чіткість мислення. Ігор Сергійович переконаний, що, мислення про музику має бути «математично точним», що досить тісно перегукується з ідеями Генріха Нейгауза. Такий підхід передбачає, що інтерпретація твору повинна бути обґрунтованою, а розуміння музики логічним і ясным.

Не менш важливим пунктом є органічність виконавського руху. Пластичність піанізму розуміється не лише як технічна гнучкість, а як природність сценічного жесту, узгодженість руху з музичною думкою. «Тебе не тільки слухають – тебе ще й бачать», -повторює Ігор Сергійович. Звідси впливає ідея єдності техніки, змісту та сценічної виразності.

Отже, методика династії Рябових постає як цілісна система, у якій інтелектуальний, технічний і духовний розвиток утворюють єдність. Це не

просто педагогічна школа, а своєрідна філософія фортепіанного мистецтва, що виховує не лише виконавця, а й мислячу, чутливу й глибоку особистість.

У своїй практиці Ігор Сергійович Рябов зберігає основні принципи методики діда, водночас оновлюючи їх до нових освітніх реалій.

А саме:

- дотримується поступовості у розвитку техніки;
- акцент робиться на розвитку внутрішнього слуху, для досягнення природнього інтонування;
- підтримує творчий пошук учня, направляючи його і водночас не пригнічуючи його індивідуальність;
- формує цілісне розуміння музичного твору через аналогії з мовою та драматургією.

Ідеї Ігоря Михайловича є актуальними для фортепіанної школи. Його син – Сергій Ігорович Рябов, та онук – Ігор Сергійович Рябов активно продовжують педагогічну традицію династії, навчаючи нове покоління піаністів [1].

Висновки. Музична династія Рябових є прикладом системного підходу до формування музиканта, який направлений на результат в майбутньому. Техніка, музичне мислення та особистісні якості учня розвиваються систематично та гармонійно. Методика школи не лише забезпечує високий рівень професійної підготовки, а й формує духовно зрілу, самостійну та мислячу особистість. Адже представники цієї династії впевнені, що головна мета вчителя в тому, щоб стати не потрібним своєму учню.

Список використаних джерел:

1. Городецька О. Фортепіанна школа династії Рябових як культурна традиція. Видатні постаті вітчизняного виконавського мистецтва в контексті української музичної культури ХХ–ХХІ століть (до 100-річчя утворення Музичного товариства імені М. Леонтовича). Чернігів : Видавничий дім «Бук-Друк», 2021. С. 155–158.
2. Жукова О. Митець та його школа. Київська фортепіанна школа: імена та часи / автор проєкту Т. О. Рощина; автори-упоряд. Т. О. Рощина, О. Є. Ринденко; ред. О. В. Сахарова, О. Є. Степаненко. Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2013. С. 505–509.
3. Рябов С. Ігор Михайлович Рябов – творчий портрет музиканта і педагога. Київська фортепіанна школа: імена та часи / автор проєкту Т. О. Рощина; автори-упоряд. Т. О. Рощина, О. Є. Ринденко; ред. О. В. Сахарова, О. Є. Степаненко. Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2013. С. 496–504.
4. Kyiv Daily. Піаніст Ігор Рябов: «розповісти на словах і показати на пальцях». 2025. URL: <https://kyivdaily.com.ua/igor-ryabov/>

5. Ігор Сергійович Рябов. Вікіпедія. URL:
https://uk.wikipedia.org/wiki/Рябов_Ігор_Сергійович

DOI:

**РОЛЬ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ СПАДЩИНИ
МИКОЛИ ЛИСЕНКА В ІСТОРІЇ ТА СУЧАСНОСТІ
УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ**

*Кравцова Н.Є., кандидат педагогічних наук, доцент
Зварич О.М., здобувачка першого
бакалаврського рівня вищої освіти*

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла
Коцюбинського

Анотація. У статті досліджується роль музично-педагогічної спадщини Миколи Лисенка в історичному розвитку та сучасному стані української музичної освіти. Висвітлено основні принципи педагогічної системи Лисенка, проаналізовано їх вплив на формування національної музично-освітньої парадигми. Особливу увагу приділено аналізу навчально-методичних праць композитора та їх значення для сучасної практики музичного виховання. Доведено актуальність педагогічних ідей Лисенка в контексті сучасних викликів музичної освіти.

Ключові слова: Микола Лисенко, музична педагогіка, українська музична освіта, національна музична школа, педагогічна спадщина, музичне виховання, методика викладання.

Abstract. The article explores the role of Mykola Lysenko's musical and pedagogical heritage in the historical development and current state of Ukrainian music education. The main principles of Lysenko's pedagogical system are highlighted, and their influence on the formation of the national music education paradigm is analyzed. Special attention is paid to the analysis of the composer's educational works and their significance for modern practice of music education. The relevance of Lysenko's pedagogical ideas in the context of modern challenges of music education is proved.

Keywords: Mykola Lysenko, music pedagogy, Ukrainian music education, national music school, pedagogical heritage, music education, teaching methodology.

Музично-педагогічна спадщина Миколи Віталійовича Лисенка становить фундаментальну основу української професійної музичної освіти.